

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА II КЛАС ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебният предмет *български език и литература* в началния етап на основната образователна степен има комплексен характер, който се изразява в единство на езикови, литературни, комуникативноречевеи и социокултурни компетентности. Езиковото и литературното обучение във втори клас допринасят за постигане на съвременните ключови компетентности в съответствие с възрастовите психофизиологически особености на учениците.

Учебната програма включва два модула: 1. Български език като втори; 2. Български език и литература. В първия модул учениците овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, като основната цел е създаване на трайни навици и умения в четирите речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво А_{1.2} по Общоевропейската езикова рамка. Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

Чрез учебната програма за втори клас се реализират целите на обучението по *български език и литература*, свързани с:

- усъвършенстване на уменията на учениците да говорят и четат правилно и ясно, да пишат грамотно и четливо;
- овладяване на знания за езиковите и речевите единици, за промените на звуковете в различни фонетични позиции, за частите на речта (съществително име, прилагателно име, глагол, местоимение, предлог), за видовете изречения по цел на изказване;
- формиране на първоначална представа за някои пунктуационни и граматически норми;
- усъвършенстване на уменията за възприемане, осмисляне и интерпретация на кратки по обем и достъпни като съдържание значими произведения от българската, световната класика и съвременната литературата за деца и образци на фолклора;
- обогатяване на начални знания, умения и отношения, свързани с общочовешки ценности, национална идентичност и мултикултурна компетентност;
- усъвършенстване на уменията за ориентация в комуникативната ситуация и за конструиране на текст с помощта на учителя;

- развитие на познавателните интереси и творческите способности на второкласниците.

Във втори клас учебната програма включва учебно съдържание от различни дялове на езика – фонетика, морфология, синтаксис, лексикология и лексикография, като се поставя акцент върху: звуковете (гласни – съгласни и фонетичните им промени в потока на речта, корелацията на съгласните звукове по признака звучност-беззвучност, корелацията на гласните звукове по признака тесни-широки), частите на речта (съществително име, прилагателно име, глагол, местоимение, предлог), видовете изречения по цел на изказване (съобщително и въпросително), словосъчетанието, лексикалното значение на думата, видовете учебни речници – правописен, енциклопедичен и пр. В учебното съдържание по *литература* се акцентира върху определени жанрове на литературата и фолклора за деца (басня, народна песен), фигури на речта (повторение и изброяване), компоненти на литературното произведение (епизод, литературен герой); върху формирането на читателска и езикова култура.

Формирането на знания, умения и отношения и въвеждането на нови понятия във втори клас се осъществяват на емпирико-описателно равнище с опора на сетивния опит и с приоритет на практически значимото знание.

Учебното съдържание по *български език и литература* е представено тематично. Към всяка тема са посочени очаквани резултати от обучението и свързаните с тях основни понятия. Формулировките на темите са по-обобщени и предоставят различни възможности за декомпозиране на учебното съдържание.

Учебната програма е структурирана в таблици, които улесняват подбора на методи и средства за постигане на очакваните резултати. Изборът на литературни и нелитературни текстове е подпомогнат чрез предложените тематични кръгове, свързани с България, приятелството, знанието, празниците.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
<i>Езикови компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none">• Разграничава гласни и съгласни звукове и техни признаци.• Прави проверка за правописа на гласни в неударена сричка, на звучни съгласни пред беззвучни и в края на думата.• Разпознава глагола, съществителното име и прилагателното име като части на речта.• Определя вида, рода и числото на съществителното име (разширява и задълбочава знанията си).• Съгласува прилагателното и съществителното име по род и число.• Знае за речниковото значение на думата.• Използва азбучен ред за търсене на дума в речник.• Разграничава словосъчетание от изречение.• Разпознава различни по цел на изказване изречения (съобщителни и въпросителни).• Оформя пунктуационно правилно съобщително и въпросително изречение.

<p>Комуникативноречевни компетентности</p>	<p><i>Слушане</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Разбира какво се говори, ако се произнася бавно и отчетливо. • Разбира основни фрази и кратки инструкции. • Разбира най-важната информация от разговор, ако темата е позната. <p><i>Четене</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Разпознава кратки текстови съобщения и пожелания. • Чете и разбира кратък текст. <p><i>Говорене</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Може да се представя. • Отговаря с кратки изречения на въпроси. • Ориентира се в комуникативноречевната ситуация (Кой говори? На кого? За какво? Защо? Кога? Как? Къде?). • Уместно употребява изучаваните езикови средства според комуникативната ситуация. • Преразказва съдържанието на кратък художествен повествователен текст. <p><i>Писане</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Пише кратки съобщения. • Пише информация за себе си. • Описва предмети от ежедневието. • Създава текст на поздравителна картичка. • Прави кратко описание на предмет.
<p>Литературни компетентности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава <i>басня и народна песен</i> от други литературни и фолклорни произведения. • Ориентира се в последователността на епизодите при развитието на действието в изучавано произведение. • Отговаря на въпроси, свързани със съдържанието на изучавано произведение. • Открива образите на героите в изучавано произведение. • Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои и епизоди в изучавано произведение. • Открива <i>повторение, изброяване</i> в изучавани произведения. • Установява сходство и различия между две литературни и/или фолклорни произведения.
<p>Социокултурни компетентности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чете правилно, разбира прочетеното и използва подходяща интонация при изучаването на български произведения (народна песен, приказка, стихотворение, басня). • Чете с разбиране текст от хартиена страница и дисплей.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Езиково обучение		
Български език като втори –ниво А1.2		
<i>Показателни местоимения (този, тази, това, тези; онзи, онази, онова, онези)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава отделните форми на показателните местоимения. • Съгласува формите за род и число на показателните местоимения със съществителното име. • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на показателните местоимения в българския език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<i>Лични местоимения – ме, те, го, я, ни, ви, ги</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае формите на местоименията <i>ме, те, го, я, ни, ви, ги</i>. • Използва правилен словоред при използването на местоименията <i>ме, те, го, я, ни, ви, ги</i>. 	
<i>Минало и бъдеще време на глагола съм</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Знае формите за бъдеще и минало време на глагола <i>съм</i> в положителна, отрицателна и въпросителна форма. • Използва уместно бъдеще и минало време на глагола <i>съм</i>. • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на времената на глагола <i>съм</i> в българския език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<i>Членуване на съществителното име</i>	<p>Разпознава членувани от нечленувани форми.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Замества изрази с показателни местоимения с членувани съществителни имена (<i>тази книга – книгата</i>). • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на определителния член в българския език и подобни форми в езика на съответната страна. 	
<i>Пространствени предлози (в, на, до, пред, зад, над, около, срещу, между)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава и използва уместно пространствените предлози. • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на пространствените предлози в българския език и в езика на съответната страна. 	

<i>Предлози за време (в сряда, през октомври)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава и използва уместно предлозите за време. • Осмисля приликите/разликите между формите и употребата на предлозите за време в българския език и в езика на съответната страна. 	
<i>Бройна форма на съществителните имена от мъжки род (за неодушевени предмети) – два молива, пет учебника, десет компютъра</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава бройната форма на съществителното име от мъжки род. • Разграничава бройната форма на съществителното име в мъжки род от формата за множествено число. 	
<i>Умалителни съществителни – обща представа</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава умалителни съществителни имена. • Знае някои суфикси за образуване на умалителни съществителни имена (-че, -ичка – столче, масичка). 	

<p>БЕЛ</p> <p><i>Гласните и съгласните звукове в българския език</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ориентира се за системните отношения в езика: звук-дума-изречение-текст. • Разграничава думите с ударение от думите без ударение. • Разграничава ударена от неударена гласна и знака за ударение. • Открива в корелативни двойки тесните и широките гласни звукове (а-ъ; е-и; о-у). • Познава начини за правописна проверка на гласни в неударени срички. • Изписва отделно предлози, съюзи, кратки форми на местоименията, отрицателна частица, възвратната частица <i>се</i>. • Пренася правилно многосрични думи. • Открива правописни особености на думи с: щ, ю, я, йо, ъо, дз, дж. • Сравнява основните корелативни двойки съгласни звукове по признака звучност-беззвучност (б-п; в-ф; г-к; д-т; з-с; ж-ш, дж-ч; дз-ц). • Открива звуковата промяна на звучни съгласни пред беззвучните. • Познава начини за правописна проверка на звучни съгласни в края на думата и пред беззвучни. 	<ul style="list-style-type: none"> • ударена и неударена сричка • тесни и широки гласни • звучни и беззвучни съгласни
<p><i>Думата като част на речта</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава глагола като част на речта. • Разпознава числото на глагола. • Изговаря и пише правилно глаголи в първо лице единствено и множествено число и в трето лице в множествено число в сегашно време. • Познава съществителното име като част на речта. 	<ul style="list-style-type: none"> • част на речта • глагол • съществително име • съществително собствено име

	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава съществителни собствени и съществителни нарицателни имена. • Определя вида, рода и числото на съществителното име (<i>разширява и задълбочава знанията си</i>). • Изговаря правилно съществителни имена в единствено число, при които в множествено число изпада гласен -ъ, - а. • Разпознава прилагателното име като част на речта. • Разпознава рода и числото на прилагателното име. • Съгласува прилагателното и съществителното име по род и число. • Изговаря правилно прилагателни имена в мъжки род, при които в женски и среден род и в множествено число изпада гласен звук -ъ. • Пише правилно формите на прилагателните имена за мъжки, женски и среден род; за единствено и множествено число. • Употребява уместно глаголи, прилагателни и съществителни имена. 	<ul style="list-style-type: none"> • съществително нарицателно име • умалително съществително име • прилагателно име
Думата като речникова единица	<ul style="list-style-type: none"> • Използва азбучен ред при работа с речник. • Обяснява лексикалното значение на думи от активния речник. • Търси думи с правописни особености в правописен речник. • Открива в речник думи с несъответствие между изговор и правопис. • Познава учебни речници. 	<ul style="list-style-type: none"> • азбучен ред • правописен речник
Изречението като езикова единица	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава изречение от словосъчетание. • Отделя изреченията в текста, като означава началото и края им. • Разпознава съобщително и въпросително изречение. • Знае различни начини за образуване на въпросително изречение (с възходяща интонация, с въпросителна частица <i>ли</i>, с <i>нали</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> • словосъчетание • съобщително изречение • въпросително изречение

	<ul style="list-style-type: none"> • Преобразува съобщително във въпросително изречение и обратно. • Употребява уместно съобщителни и въпросителни изречения. • Употребява различни словоредни варианти на изречението. 	
Текст и общуване	<ul style="list-style-type: none"> • Осмисля ролите при общуващите - говорител и слушател; пишещ и четящ. • Разграничава пряко от непряко общуване. • Уместно употребява езикови средства според комуникативната ситуация. • Създава текстове на поздравителна картичка. • Прилага правила за речева учтивост при изразяване на съгласие или несъгласие. • Озаглавява собствен и чужд текст. • Прави кратко писмено описание на наблюдаван предмет, животно, растение. • Съчинява устно приказка по предложена словесна опора: начало, аналогия, герой. • Съставя кратки съобщения. • Дава примери за общуване чрез различни средства, включително електронни. • Може да напише пълното си име, адрес и дата на раждане. 	<ul style="list-style-type: none"> • описание
Литературно обучение		
Литературни и фолклорни текстове	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава изучавани или самостоятелно прочетени текстове като литературни или фолклорни произведения. • Открива значението на непознати думи в контекста на изучаваното произведение. • Разпознава баснята по осмиваните човешки недостатъци и поуката, свързана с тях. • Осмисля текста на народната песен като фолклорно произведение. • Ориентира се в последователността на епизодите в изучавано литературно и 	<ul style="list-style-type: none"> • басня • народна песен • епизод • повторение • изброяване • литературен герой

	<p>фолклорно произведение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Открива повторението и изброяването като изразни средства в конкретно литературно и фолклорно произведение. • Коментира постъпките на героите от изучавано произведение. • Аргументира предпочитания към герои и епизоди. • Познава литературни и фолклорни произведения, посветени на България, приятелството, знанието, празниците. • Рецитира детски стихотворения от български автори (например, „Де е България“ от Ив. Вазов). 	
Читателски опит	<ul style="list-style-type: none"> • Отразява впечатленията си от самостоятелно прочетено произведение. • Доказва разбиране на въпроси по съдържанието на изучаваното литературно и фолклорно произведение. • Свързва тематиката на изучавани произведения с различни култури, бит, обичаи и традиции. • Дава идеи за разпределяне на ролите и за поведението на героите при сценичното представяне на изучавано произведение. • Прави разлики при четене на текст от хартиена страница и дисплей. 	<ul style="list-style-type: none"> • заглавие на книга

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА във II клас е от 108 до 120 часа. Разпределението на часовете между компонентите *Български език* и *Литература*, както и разпределението на часовете за обучение по *Български език като втори* е по преценка на преподавателите.